

NOZĪMĪGĀKIE KRUSTPUNKTI DAUGAVPILS REĢIONA MĀKSLINIEKU ASOCIĀCIJAS DARBĪBAS LAIKĀ NO 1998. LĪDZ 2013. GADAM

Significant intersections Daugavpils Region Artists Association during from 1998 till 2013

Mairita Folkmane

Daugavpils Universitāte, Saules iela 1/3, Daugavpils, Latvija, e-pasts: ceram@inbox.lv

Abstract. *Daugavpils Region Artists Association (DRAA) is a professional creative organization, which now comprises 37 artists from different generations, schools and professional industry: painters, graphic artists, sculptors, textile artists, potters, stage designers, etc.*

DRAA was founded in 1998. Organization is to promote conditions for creativity, to promote the association's creative work, to defend artists' creative freedom, moral, economic, social rights and professional interests. In its 15 years of existence, Daugavpils Region Artists Association organized exhibitions in Latvia and abroad, promoted the development of visual culture in Latgale and combined local professional artists in their own activities. Besides to those artists actively developed their own individual artistic work through exhibitions, participation in international and Latvian plenaries, residencies and master classes. Significant work has been done documenting the artists' creative work. Artistic activity of the group has seen more active and less saturated periods. At this time DRAA has become significant in the context of Latvian art and has created interest among partners in Lithuania, Belarus, France, etc.

Due to the personal initiative DRAA artists exhibited their works in group exhibitions and had solo exhibitions in Lithuania, Belarus, Germany, Estonia, Russia, Austria, Poland, France, Norway, Denmark, Sweden, Spain, Uzbekistan, Finland, Switzerland, Italy. During DRAA existence the artists held around 150 solo exhibitions and participated in over 500 group exhibitions in Latvia and abroad. In period from 1998 to 2013th DRAA implemented various activities related to art, which positively influenced and enriched the cultural life of Daugavpils, contributed to the city and state recognition of cultural space. A leading role in driving of this process belongs to the personalities in the DRAA group – to its leaders Līga Čible and Romualds Gibovskis.

Group of artists could achieve its aims only if state and local government will provide a moral and material support in order to develop the area of education, the arts process documentation and work procurement issues. Only cooperation between different institutions can create an attractive and modern cultural facilities on the eastern border.

Article aims to collect information on the artists DRAA professional activities from 1998 to 2013th year describe the group of main areas of activity and reflect the most significant achievements.

Keywords: *artistic movements, Daugavpils Region Artists' Association, professional artists.*

Ievads

„Mēs no Rotko dzimtās pilsētas!” šāds sauklis dažkārt tiek izmantots Daugavpils mākslinieku vidū kā vizītkarte, iepazīstoties ar māksliniekiem no citām pilsētām un valstīm. Izbrīns vai zināma interese parasti seko pēc tam, jo lielākai sabiedrības daļai, kas šobrīd darbojas mākslas jomā, ir zināma Marka Rotko (*Marcus Rothkowitz*) daiļrade, kā arī izskanējusi informācija par Rotko gleznu izstādīšanu viņa dzimtajā pilsētā Daugavpilī, kas ir arī tālākais Rotko gleznu oriģinālu atrašanās punkts Austrumeiropā, radījusi šīs vietas atpazīstamību plašākās aprindās. Ziņas par Daugavpils Marka Rotko mākslas centra atvēršanu bija lasāmas Filipa Doda (*Philipe Dodd*) „Financial Times” rakstā „Mark Rothko’s homecoming” 2013. g. 26. aprīlī visā pasaulē. (Dodd, 2013). Līdz ar to var uzskatīt, ka ar 2013. gada 25. aprīli ir iezīmējies jauns pagrieziena punkts Daugavpils mākslas dzīvē, kas nākotnē rādīs, kādu ietekmi uz kultūras dzīvi un kādas pārmaiņas lokālās mākslas kontekstā būs radījis šis investējums.

Tomēr nenoliedzami, ka kultūras telpai jābūt plašākai par to, ko spēj piedāvāt kāda viena institūcija, ko arī Pauls Bankovskis secina rakstā „Pašiem savi brīnumi” pēc Latgales apciemojuma, kura laikā viesojās gan Daugavpils Marka Rotko mākslas centrā (DMRMC),

gan Rēzeknes koncertzālē „Gors” (Pašiem savi brīnumi, 2013). Daugavpils reģiona mākslinieku asociācija (DRMA) ir viena no tām nevalstiskajām organizācijām, kas pašreizējā cenšas veidot reģionālo kultūrvidi, popularizēt Daugavpils pilsētu un pilnveidot profesionālās mākslas līmeni, veidojot vizuālās mākslas izstādes un mākslas akcijas, iesaistoties „Mākslas dienu” organizēšanā, atbalstot māksliniekus radošu un administratīvu jautājumu risināšanā un dokumentējot mākslas procesus kopš 1998. gada.

Raksta mērķis ir apkopojot informāciju par DRMA mākslinieku profesionālo darbību laikā no 1998. līdz 2013. gadam, raksturot grupas darbības galvenos virzienus un atspoguļot nozīmīgākos sasniegumus.

Izmantotās pētījuma metodes ir teorētiskās literatūras, dokumentu un interneta resursu analīze, pieredzes refleksija, naratīvā pieeja.

Daugavpils reģiona mākslinieku asociācijas izveidošanās priekšnosacījumi un tās nodibināšana

Profesionālās mākslas dzīvi Daugavpilī 20. gadsimta sākumā pētījusi Daugavpils Universitātes profesore Valentīna Liepa, kas savā monogrāfijā „Pagātnes portretējumi” apraksta savdabīgo mākslas kopainu Daugavpilī trīsdesmitajos gados. Šajā laikā arī Rēzeknē ļoti aktīvi un profesionālā līmenī darbojās Rēzeknes mākslinieku kopa, kas atstājusi nozīmīgu mantojumu latviešu mākslas vēsturē. Daugavpilī 1936. gadā izveidojās mākslinieku kopa, tā pastāvēja līdz 1940. gadam, un tās sastāvā iekļāvās 20 biedri. Dažādi apstākļi noteica šīs grupas māksliniecisko devumu, kā vienu no tiem V. Liepa atzīmē: „Daugavpils mākslinieku kopā daudz bija nevis vietējās izcelsmes, bet, galvenokārt, iebraucēju mākslinieku, kas nespēja ar savu mākslu ieaukt Latgales vidē. (...) No tiem tikai daži bija nākuši no Latgales. Citi, beiguši dažādas mākslas mācību iestādes (daļa jau arī Latvijas Mākslas akadēmiju), darbavietu meklējami, apmetās uz dzīvi perifērijā.” (Liepa, 2010: 10). Savā pastāvēšanas laikā grupa paspēja noorganizēt piecas ikgadējās izstādes. Būtiski atzīmēt, ka pēc izstādes atklāšanas presē tika atspoguļoti ne tikai fakti par dalībniekiem, darbu skaitu un māksliniecisko kvalitāti, bet arī ziņas par pārdoto darbu skaitu, kas pēc katras izstādes ir dokumentēti. Nozīmīgs ir valsts ministru prezidenta Kārļa Ulmaņa atbalsts – 1936. gadā saņemta vēstule ar pateicību mākslinieku grupai par ziedojumu Daugavpils latviešu biedrības jaunā nama celšanai ar sirsnīgiem novēlējumiem turpmākajā radošajā darbībā (Liepa, 2010: 18). Neraugoties uz iespējamo izaugsmes potenciālu, turpmākā grupas mākslinieciskā darbība nespēja realizēties dažādu apstākļu dēļ, lielākā daļa mākslinieku izbrauca no Daugavpils, galvenokārt tas bija saistīts ar Latvijas okupāciju.

Laikā no 1945. līdz 1966. gadam Daugavpilī dzīvoja un ražīgi strādāja mākslinieks Kārlis Mudelis (Liepa, 2005). 1965. gadā pēc Latvijas Mākslas akadēmijas (LMA) beigšanas Daugavpilī ar Kultūras ministrijas norīkojumu ieradās tēlnieks Indulis Folkmanis, kam drīz pievienojās citi LMA beidzēji Mārcis Stumbris, Mārtiņš Kupcis, Inta Dobrāja, Kārlis Dobrājs, Uģis Auziņš, Valda Mežbārde, Mārtiņš Lapiņš, Mārtiņš Zitmanis u. c. 1971. gada aprīlī tika sarīkota pirmā grupas profesionālās mākslas izstāde Daugavpilī pēc Otrā pasaules kara beigām. 1975. gadā, apvienojoties Rēzeknes un Daugavpils mākslinieku grupām, tika izveidota LPSR Mākslinieku savienības Daugavpils organizācija (Vilčuka, 2008: 38). Mākslas zinātniece Inita Grāvere, veicot šīs grupas darbības izpēti, kā noteicošos motivējošos faktorus mākslinieku dzīvei Daugavpilī atzīmējusi:

- pastāvīgs darbs ar mākslu saistītā jomā dažādos uzņēmumos un organizācijās. Iespēja nopelnīt, veicot pasūtījuma darbus;
- aktuālā „dzīvokļa jautājuma” atrisināšana, saņemot lietošanā (bez rindas) labiekārtotus dzīvokļus jaunuzceltajās dzīvojamās mājās kopā ar mākslinieku darbnīcām;

- iespēja regulāri eksponēt savus darbus izstādēs un tādējādi radoši pašapliecināties (Gravere, 2013).

1982. gadā, apvienojoties visiem Austrumlatvijā dzīvojošajiem māksliniekiem, Daugavpils organizācija tapa par LPSR mākslinieku savienības Latgales organizāciju. Tās administratīvais centrs pārvietojās uz Rēzekni, par valdes priekšsēdētāju kļuva Osvalds Zvejsalnieks, taču, neraugoties uz būtisku tās lomu novada mākslas un kultūras attīstībā, tā „pamira dabīgā vājumā 20. gs. 90. gadu sākumā, toreizējo apstākļu nosacīta” (Zeile, 2004: 110).

Mainoties sociālpolitiskajiem un mākslinieku personiskās dzīves apstākļiem, Daugavpils mākslinieku grupas kodols atkal izbrauca no Daugavpils, un šeit uz dzīvi palika tikai daži no šīs grupas māksliniekiem, citi pievienojās no jauna. Tomēr mākslas procesi pilsētā neapsīka, līdztekus palikušo mākslinieku individuālajai radošajai un pedagoģiskajai darbībai, pilsētā darbojās tēlotājas mākslas studija. 1983. gadā tika nodibināta Daugavpils bērnu mākslas skola, kuras attīstībā lielu ieguldījumu sniedza direktores Ausma Auziņa un Baiba Pika (no 1986. līdz 1988. gadam). 1992. gadā pilsētas pašvaldībā tika pieņemts lēmums par Daugavpils lietišķās mākslas vidusskolas Saules skolas atjaunošanu. Liela nozīme šajā procesā ir bijusi tā laika Daugavpils pilsētas galvenā mākslinieka Romualda Gibovska nostājai, kas ar savu iniciatīvu un neatlaidību iestājās par skolas atdzimšanu. Aktīvu māksliniecisko darbību turpināja Leonīds Bauļins, Jeļena Volkova, Valda Mežbārde, Romualds Gibovskis, Vladimirs Ivanovs, Ludmila Procenko, Grigorijs Mihejevs u. c.

Deviņdesmito gadu beigās, kad bija pārdzīvotas valsts neatkarības viļņa radītās svārstības, toreizējais Latvijas Mākslinieku savienības (LMS) Latgales grupas vadītājs Osvalds Zvejsalnieks 1997. gada 26. septembrī nosūtīja Daugavpils pilsētas domei adresētu vēstuli, lai informētu par Latgalē dzīvojošo mākslinieku savienības biedru izstādi, kuras mērķis bija „atjaunot Latgales mākslinieku organizāciju” (Zvejsalnieks, 1997). Tomēr, ņemot vērā divu nozīmīgu 20. gadsimta periodu 30. un 70. gados iegūto pieredzi un ievērojamu profesionālo mākslinieku skaitu Daugavpilī, tika izlemts dibināt savu, neatkarīgu mākslinieku grupu.

1998. gada 25. februārī Daugavpils Novadpētniecības un mākslas muzeja (DNMM) Mākslas salonā „Māra” tika sasaukta Daugavpils mākslinieku kopsapulce, kurā piedalījās 26 mākslinieki: Ineta Auzāne, Leonīds Bauļins, Maija Bērziņa, Līga Čible, Romualds Gibovskis, Digna Maldovska, Indulis Folkmanis, Ivo Folkmanis, Mairita Folkmane, Oskars Jansons, Dmitrijs Jakimčuks, Ivans Krasovskis, Harijs Kravcovs, Ingūna Kokina, Ilona Linarte-Ruža, Silva Linarte, Nīna Leonīdova, Viktors Margevičs, Nataļja Marinoha, Oļegs Marinoha, Valda Mežbārde, Ināra Petrusēviča, Ludmila Procenko, Olga Sologuba, Ilona Šauša, Jeļena Volkova. Tajā tika nodibināta nevalstiska organizācija „Daugavpils reģiona mākslinieku asociācija”, par kuras priekšsēdētāju tika izvirzīta un ar vienbalsīgu klātesošo balsojumu apstiprināta Latvijas Mākslas akadēmijas Lietišķi – dekoratīvās nodaļas absolvente, Jauno Latvijas Mākslinieku savienības (JLMS) biedre, daugavpiliete, māksliniece Līga Čible (1968).

Lai korekti sagatavotu nepieciešamos dokumentus sabiedriskas organizācijas dibināšanai, nācās iepazīties ar nepieciešamo informāciju organizācijas izveidei un sastādīt tās statūtus (DRMA, 1998), ko bez atlīdzības veica grupas līdere Līga Čible. Statūti tika izveidoti, balstoties uz Latvijas Mākslinieku savienības statūtiem un Latvijas Republikas likuma „Par radošām organizācijām un to apvienībām” (spēkā no 1992. gada 29. decembra) izpēti.

Jāatzīmē, ka tieši Līgai Čiblei, kas bija grupas vadītāja no 1999. līdz 2006. gadam un ir tās līdere joprojām, piemita redzējums apvienot mākslniekus grupā, kas varētu popularizēt pilsētas tēlu, aizstāvēt mākslinieku intereses un veicināt viņu profesionālo izaugsmi. Viņa izrādīja iniciatīvu, pašizlīdzīgu darbu, interesi un ieguldīja personiskos līdzekļus, lai

sastādītu statūtus, juridiski nodibinātu organizāciju un galvenais – nepagurstoši sadarbotos ar māksliniekiem.

Daugavpils reģiona mākslinieku asociācijas darbības galvenie virzieni

Daugavpils reģiona mākslinieku asociācija ir profesionāla radoša organizācija, kas šobrīd apvieno 37 dažādu paaudžu, skolu un nozaru profesionālos māksliniekus, kas savus darbus rada dažādās mākslas izteiksmes formās un strādā dažādās tehnikās – glezniecībā, grafikā, tēlniecībā, tekstilmākslā, keramikā, dizainā u. c.

Kopš 1998. gada grupā uzņemti jauni biedri - Ilze Didrihsone, Zane Bērziņa (no 1998. gada), Alīna Petkūne, Maija Vingre (no 1999. gada) Zita Cirša (no 2000. gada), Ilgvars Zalāns, Viktorija Boikina (no 2006. gada), Daina Manuško (no 2007. gada), Maksims Kuļgajevs, Jūlija Kuļgajeva (no 2008. gada) Una Gura, Kristīne Lipkova (no 2009. gada), Ingūna Liepa, Oļegs Māliņš, Jeļena Nosova (no 2011. gada), Sandra Poplavska (no 2012. gada), Uldis Čamans, Anastasija Dubovska, Olga Gžibovska, Jolanta Savvina, Elvīra Sprindžuka, Aleksandra Šlahova, Ilze Volonte (no 2013. gada).

Mūžībā aizgājuši Leonīds Bauļins (1945-2002) un Harijs Kravcovs (1949-2005).

Dažādu apstākļu dēļ no DRMA izstājušies Zane Bērziņa, Ilze Didrihsone, Indulis Folkmanis, Ingūna Kokina, Kristīne Lipkova, Olga Sologuba.

Kā galvenie darbības mērķi un uzdevumi DRMA statūtos tika izvirzīti: „2.1. Aizstāvēt mākslinieku radošo brīvību, ekonomiskās, sociālās tiesības un profesionālās intereses. 2.2. Apvienot māksliniekus. 2.3. Veicināt mūsdienu mākslas attīstību. 2.4. Veicināt jaunradei labvēlīgus apstākļus, lai radītu, saglabātu un popularizētu DRMA biedru darba rezultātus Daugavpils reģionā, valstī, pasaulē, un veicinātu Latvijas un konkrēti Daugavpils reģiona garīgās un materiālās kultūras un mākslas vispusīgu attīstību.” (DRMA Statūti, 1998).

No tiem izriet DRMA darbības **galvenie darbības virzieni** – izstāžu un citu mākslas pasākumu organizēšana (akcijas, lekcijas, mākslinieku personālizstādes un braucieni uz mākslas pasākumiem Latvijā un ārzemēs), mākslas procesu dokumentēšana, mākslas izglītības attīstība un mākslas darbu radīšanas veicināšana, pilsētas vizuālā koptēla veidošana, dažādu māksliniekiem nepieciešamo izziņu un rekomendāciju izsniegšana, individuāla mākslinieku darbības atbalstīšana, kultūras telpas veidošana, sadarbība ar pašvaldībām un mākslas institūcijām.

DRMA sadarbojas ar Daugavpils pilsētas un rajona pašvaldībām, Daugavpils Novadpētniecības un mākslas muzeju, Raiņa māju Berķenelē, Latgales Kultūrvēstures muzeju Rēzeknē, Daugavpils Universitāti, Daugavpils Māla mākslas centru, Daugavpils Marka Rotko mākslas centru u. c.

DRMA mākslinieciskā darbība no 1998. līdz 2013. gadam

Mākslinieku asociācija ir nevalstiska organizācija, tajā nav algotu darbinieku. DRMA biedri pašu spēkiem, rakstot projektus finansējuma saņemšanai un sadarbojoties ar Daugavpils pilsētas un rajona padomi, organizē mākslas izstādes daudzās pilsētās Latvijā un ārzemēs, piedalās ikgadējo „Mākslas dienu” organizēšanā Daugavpilī kopš 1998. gada, atbalstījusi mākslas plenēru rīkošanu Raiņa mājā Berķenelē kopš 1998. gada, rīkojusi lielformāta keramikas simpozijus “OLA” 2000., 2001. gadā.

Latvijā DRMA ir organizējusi grupas izstādes Rīgā (Mākslinieku savienības galerijā Rīgā (1999), Maskavas namā Rīgā (2004), Daugavpilī (īkgadējās Mākslas dienu izstādes, akcijas, instalācijas, tematiskās izstādes DNM muzejā, pilsētas domē, Daugavpils Universitātes mākslas galerijā, Ledus hallē, Ugunsdzēsēju depo, pilsētas būvvaldē u. c. no 1998. līdz 2013. gadam), Līvānos (2000, 2001, 2005), Krāslavā (2001), Talsos (2003), Preiļos (2005), Valmierā (2005), Jēkabpilī (2007), Madonā (2007) un ārzemēs – Lietuvā (Zarasos

1998, Šauļos 2002, Dusetos no 1999), Baltkrievijā (2000, 2007), kopā ar DNMM – Vācijā (Ribnicā – Damgartenē, 1999), Francijā (2004, 2005, 2010) u. c. 2014. gada pavasarī tiek plānota grupas izstāde Rokišku muzejā Lietuvā.

Pateicoties personīgajai iniciatīvai, DRMA mākslinieki izstādījuši savus darbus grupu izstādēs un rīkojuši personālizstādes Lietuvā, Baltkrievijā, Vācijā, Igaunijā, Krievijā, Austrijā, Polijā, Francijā, Norvēģijā, Dānijā, Zviedrijā, Spānijā, Uzbekistānā, Somijā, Šveicē, Itālijā. DRMA pastāvēšanas laikā mākslinieki ir sarīkojuši ap 150 personālizstādēm un piedalījušies vairāk nekā 500 grupu izstādēs Latvijā un ārzemēs.

Nozīmīgs darbs ir veikts DRMA **mākslinieciskās darbības dokumentēšanā**: izdoti mākslas katalogi – Daugavpils mākslinieki 2000” (projekta vadītāja L. Čible, VKKF un Daugavpils pilsētas domes finansējums 2001. gadā), desmit jauno mākslinieku katalogs (uzņēmuma AXON CABLE finansējums, 2002. gadā), keramikas studijas “Latgale” katalogs (Projekta vadītāja I. Šauša, VKKF finansējums, 2004. gadā), grāmata “Leonīds Bauļins” (1945-2002)” (projekta vadītāja V. Baulina, VKKF finansējums, 2005. gadā), Daugavpils un Baltkrievijas mākslinieku izstādes “Gleina” katalogs (projekta vadītāja M. Folkmane, VKKF finansējums, 2006. gadā), ar Daugavpils domes finansiālu atbalstu (200,00 Ls) tika izdots jaunākais DRMA katalogs (projekta vadītāja M. Folkmane, 2012. gadā). Tā prezentācijas pasākums notika 2012. gada augustā, kad grupa apskatīja topošo Daugavpils Marka Rotko mākslas centru.

No 2001. līdz 2008. gadam norisinājās veiksmīga sadarbība ar vizuālo mākslu žurnālu „Studija”, kurā regulāri tika publicēti informatīvi raksti par mākslas norisēm Daugavpilī. Diemžēl 2008. gadā, žurnāla redakcijai mainot žurnāla saturisko koncepciju, tajā tika pārtraukta reģionālo ziņu publicēšana. Šis jauninājums ir vērtējams negatīvi, jo tā bija neliela, tomēr vietējiem māksliniekiem svarīga publicitātes iespēja valsts mēroga mākslas izdevumā. Šobrīd žurnāls „Studija” reģionālās ziņas bez finansiāla atbalsta ziņu autoriem publicē savā internetvietnē www.studija.lv/ziņas. Šis pienākums būtu jāuzņemas kādam algotu darbu strādājošam muzeja speciālistam, kā tas ir organizēts Liepājas un Talsu muzejos, piemēram, žurnāla „Studija” elektroniskajā ziņu vietnē lasāma Gunas Millersones atsauksme par Talsu muzejā notiekošo izstādi (Millersone, 2013).

Dažādos Latvijas un ārvalstu mākslas katalogos un pastkartēs ir apkopota informācija par DRMA māksliniekiem un viņu darbiem. 2008. gadā KKF atbalstīja projektu par videokameras iegādi mākslas procesu fiksācijai videomateriālos. Tomēr rakstu un informācijas par Daugavpils mākslinieku darbību republikas presē ir nepamatoti maz. Vietējo mākslas zinātnieku, kas ar profesionālu skatījumu palīdzētu virzīt mākslinieku izaugsmi, joprojām nav. Viens no nozīmīgākajiem rakstiem, kas viena avīzes atvēruma plašumā atainoja mākslas procesus un problēmas Daugavpilī, ir tapis pēc izstādes Mākslinieku savienības galerijā Rīgā 1999. gadā (!) Aigas Dzalbes „Mākslinieki kultūras izolācijas zonā Daugavpilī” laikrakstā „Literatūra un Māksla Latvijā” (Dzalbe, 1999).

Tomēr, ņemot vērā mākslinieku individuālo profesionālo darbību un sasniegumus ārpus Latvijas, tiem piemīt laikmeta kontekstam atbilstošas mākslinieciskās kvalitātes. Reģionu apzinātu vai neapzinātu izstumšanu no valsts kultūras dzīves „asinsrites” var uzskatīt arī par pašvaldības un valsts kultūrpolitikas trūkumu, kā arī mēdiju nespēju vienmērīgi aptvert visas norises valstī kopumā. Izņēmums ir laikraksts „Latgales Laiks”, kurā tiek atspoguļota informācija par organizētajām izstādēm, pasākumiem, kā arī intervijas ar māksliniekiem.

Asociācijas darbībā svarīgākais mērķis ir nodrošināt iespēju grupas māksliniekiem regulāri izstādīt savus darbus. Paradoksāli, taču jau kopš 30. gadiem pilsētā pastāv problēma ar izstāžu telpām, mākslas salonu un galerijām. Pēc piektās, bet, kā izrādījās, arī pēdējās kopīgās izstādes 1940. gadā, grupas vadītājs Jānis Kalniņš rakstīja: „Kļuvis skaidrs, ka uz priekšu vairs nepietiek tikai ar gadskārtējām izstādēm, bet, ka vajadzīgs mākslas salons un vajadzīgs arī mākslas muzejs kā vietas, kur pastāvīgi būtu redzami vietējo mākslinieku

sasniegumi (Liepa, 2010: 25). To pašu varētu teikt arī šodien. Mākslas salons „Māra”, kas tika atklāts 1992. gadā, savu darbību beidza 2010. gadā. Vienīgā mākslas galerija Daugavpilī – Daugavpils Universitātes mākslas galerija 2012./2013. studiju gada apkures sezonā bija slēgta, un tās darbība ziemas sezonā vairs netiks atjaunota. Jaunatklātais Marka Rotko mākslas centrs (2013) arī neatrisināja šo jautājumu pilnībā, jo māksliniekiem joprojām nav savas pastāvīgas izstāžu telpas Daugavpilī. Kā nopietns atbalsts māksliniekiem, kā arī motivācijas un profesionālās darbības veicināšanas faktors ir mākslas darbu iepirkumi, kas, kā liecina dokumenti, jau pastāvējuši 30. gados Daugavpilī (Liepa, 2010). Pēdējais pilsētas mākslas darbu iepirkums no Daugavpils NM muzejā rīkotās Daugavpils mākslinieku izstādes ir noticis 2003. gadā par 350 Ls.

Jau kopš DRMA dibināšanas, notikusi aktīva sadarbība ar Lietuvas māksliniekiem – no 1999. līdz 2004. gadam Daugavpils mākslinieki ir piedalījušies gadskārtējās sēļu novada mākslinieku rīkotajās miniatūru izstādēs Dusetu mākslas galerijā, Lietuvā. DRMA mākslinieki katru gadu piedalās glezniecības un arī tēlniecības plenēros Zarasos, Dusetos, Utenā, Rokiškos, Druskininkos, Ukmergē, Utenā, Kauņā, kur šo plenēru rīkotājas ir pašvaldības, kas novērtē sadarbību ar Latvijas māksliniekiem. Tikpat svarīgi ir ikgadējie plenēri, kuri tiek apmeklēti Latvijā: Berķenelē, Krāslavā, Pāvilostā, Cēsīs, Līvānos u. c., kur mākslinieki rod spēku, iedvesmu, pieredzi, veido profesionālu izaugsmi un sakarus. 2012. gadā sadarbībā ar Lietuvas mākslinieku savienības Kauņas nodaļu un Juri Berginu, DMMC tika eksponēti starptautiskā Kauņas keramikas plenēra „Redukcija” darbi, kurā pārstāvēti 40 autori.

Kopš 2001. gada nozīmīga ir sadarbība ar franču uzņēmumu AXON CABLE. 2001., 2003., 2005., 2012. gadā, DRMA mākslinieku grupa veidoja izstādes uzņēmuma telpās Daugavpilī. Mākslinieki no rūpniecībā neizmantojamajiem materiāliem veidoja instalācijas un mākslas objektus (skat. 1. att.). 2005. gadā ar AXON CABLE finansiālo atbalstu mākslinieki piedalījās radošajā darbnīcā Montmirāles pili Francijā un kopā ar franču un ungāru māksliniekiem uzņēmuma Axon Cable telpās Montmirālē eksponēja savus darbus. 2005. gada novembrī DRMA mākslinieku darbi bija skatāmi izstādē Parīzē; 2010. gadā veidoja instalāciju Montmirailē pie AXON CABLE uzņēmuma galvenās ēkas starptautiskā velobrauciena „Tour de France” ietvaros. Ar uzņēmuma AXON CABLE atbalstu 2006. un 2007. gadā tika sarīkotas četras franču mākslinieku personālizstādes Daugavpilī, 2006. gadā – Annas Katrīnas Šarbonjē (*Anne-Catherine Charbonnier*) un Dominikas van der Vekenas (*Dominique van der Veken*), kā arī 2007. gadā, iesaistoties festivāla „Francijas pavasaris” organizēšanā, Danielas Burgartas (*Danielle Burgart*) un Žoelas Dumontas (*Joelle Dumont*) izstādes.

Tāpat kā visā Latvijā, bet jo īpaši Daugavpilī, māksliniekus pacilāja sajūta par Rotko „atgriešanos” dzimtajā pilsētā. 2003. gadā DRMA piedalījās Daugavpilī dzimušā Marka Rotko simtgades svinībās, veidojot māksliniekam veltītu izstādi kinoteātrī „Renesanse”, bet kā dāvanu savai un Rotko dzimtajai pilsētai mākslinieks Romualds Gibovskis izgatavoja piemiņas zīmi. ”Romualda Gibovska veidotais skulpturālais objekts „Veltījums Rotko” atrodas ainaviskā vietā Daugavas krastā. Par Daugavu māksliniekam bija palikušas visspilgtākās bērnības atmiņas. Tieši tajā vietā sākas Šosejas iela (*18. novembra iela*), kur Dvinskā no 1892. līdz 1913. gadam dzīvoja Rotkoviču ģimene. Caur lielās metāla formas iekšpusi ir redzams debess un upes „radošais tukšums” – arvien mainīgā ainava, gluži kā Rotko klasiskā perioda darbos” (Kilevica, Zaletilo, 2008). Sarunā Līga Čible atzīmēja, ka vēl būtiskāka par *vēlēšanos kļūt* par pilsētu, kurā apskatāmi Rotko gleznu oriģināli, ir *gatavība* par to kļūt, ko apliecināja uzdrošināšanās izstādīt kardināli atšķirīgu tēlniecības formu konservatīvajā pilsētvidē (skat. 2. att.).

1. attēls. Līgas Čibles instalācija no kabeļiem AXON CABLE rūpnīcā (Foto: Mairita Folkmane, 2012)

2. attēls. Romualda Gibovska 2003. gadā veidotā piemiņas zīme Markam Rotko (Foto: Ņikita Gavrilovs, Daugavpils pilsētas dome)

Līga Čible un Romualds Gibovskis bija starptautiska mākslinieku plenēra idejas iniciatori. Idejai noticeja un to finansiāli atbalstīja Daugavpils pilsētas kultūras nodaļa (vadītāja Regīna Osmane) un pašvaldības akceptu (domes priekšsēdētāja Rita Strode). Tā 2004. gadā pirmo reizi izdevās organizēt plenēru. Jau 2005. gadā notika Pirmais starptautiskais Marka Rotko plenērs, kura logotipa un vizuālā tēla autori (2006) ir Līga Čible un Romualds Gibovskis. Tradicionāli katrā no šiem plenēriem piedalījās viens līdz divi Daugavpils mākslinieki – Maija Bērziņa, Romualds Gibovskis, Oskars Jansons, Valda Mežbārde, Grigorijs Mihejevs, Natalja Marinoha, Ināra Petrusēviča, Ludmila Procenko, Silva Linarte, Ingūna Liepa, Sandra Poplavska.

Lai uzsvērtu savu ieinteresētību un gaidas, 2006. gada maijā topošajā Marka Rotko mākslas centrā Daugavpils cietoksnī, tika organizēta DRMA laikmetīgās mākslas akcija “Arsenāls. Māksla. Ieņemšana.”. Tajā piedalījās aptuveni 15 mākslinieki, veidojot instalācijas un performances Arsenāla ēkā. Līdz ar to tika atklāta jauna kultūras telpa, kas ar šo akciju, līdzīgi kā daudz kur citur pasaulē, „attīrīja” enerģētisko telpu, piešķirot šai vietai jaunu dzīvību. Šobrīd tur ir izvietots Daugavpils Marka Rotko mākslas centrs (Mākslas darbi top Daugavpils cietoksnī un skatītāju galvās, 2006).

2006. gadā DRMA un tās vadītāja Līga Čible atbalstīja vācu mākslinieku Rozvitas un Dītera Penceku (*Roswitha & Dieter Pentzek*, Vācija) izstādes organizēšanu Daugavpils cietoksnī un mākslas akciju „Daugava” (*Roswitha & Dieter Pentzek*, 2006).

Daugavpils māksliniekiem ir izveidojusies veiksmīga sadarbība ar sadraudzības pilsētas Vitebskas māksliniekiem. Baltkrievu mākslinieku piedalīšanās plenēros Berķenelē un Marka Rotko plenēros, mūsu mākslinieku izstāde Vitebskas mākslas festivālā „Slavjanskij bazar” 2000. gadā, Baltkrievu mākslinieku grupas izstāde DNMM vedināja uz tālāku sadarbību. 2008. gada 1. februārī Daugavpils pilsētas domē noslēdzās DRMA un Vitebskas mākslinieku organizētais starptautiskais mūsdienu mākslas projekts “Gleina”, kurā ar saviem darbiem piedalījās 25 Latvijas un 30 Baltkrievijas mākslinieki. Tā ietvaros tika organizēta ceļojošā izstāde un izdots katalogs ar VKKF un Daugavpils domes atbalstu, kas tika prezentēts šī projekta ietvaros izstāžu atklāšanas vietās: Marka Šagāla muzejā Vitebskā, G. H. Vaščenko galerijā Gomeļā, Baltkrievijas nacionālajā vēstures un kultūras muzejā Minskā, Bobruiskā un Mogiļevā Baltkrievijā. Tās tika realizētas ar Latvijas vēstnieces Baltkrievijā Mairas Moras atbalstu (skat. 3. att.). Savukārt Latvijā šī izstāde ceļoja uz Madonas Novadpētniecības un mākslas muzeju, galeriju “Mans’s” Jēkabpilī un noslēdzās Daugavpilī. Gandarījumu radīja izveidotais katalogs un pozitīvās atsauksmes. Mākslas zinātnieks Mihass Cibulskis, raksturojot izstādi ikgadējā Baltkrievijas mākslas izdevumā, atzīmēja: “Vēlēšanās domāt globāli, emocionāli izteikt jūtas savos darbos, raksturīga abu valstu māksliniekiem.” (Цыбульский, 2008: 33). Izstāde pierādīja interesi, spēju un profesionālu potenciālu abpusējai sadarbībai.

3. attēls. Izstāde „Gleina” Baltkrievijas nacionālajā vēstures un kultūras muzejā Minskā (Foto: Mairita Folkmane, 2007)

2007. gadā DRMA uzsāka darbu pie projekta „Raku un augstas temperatūras keramikas apdedzinājuma tehnikas attīstība Latgalē”. Valsts Kultūrkapitāla fonds atbalstīja šo projektu, piešķirot līdzekļus augstā apdedzinājuma un raku keramikas cepļu iegādei, kā rezultātā notika raku apdedzinājuma meistarklases ar tām sekojošām izstādēm, dalība ar paraugdemonstrējumiem Daugavpils Universitātes rīkotajā Starptautiskajā konferencē „Person. Color. Nature. Music” 2007. un 2008. gadā, Starptautiskajā keramikas plenērā Berķenelē 2007. gadā, animācijas filmu darbnīcā ar raku paraugdemonstrējumiem DMMC 2012. gadā. Tika izdots izglītojošs un atraktīvs animācijas filmu kompaktdisks „Atver acis un atklāj rūdīto „Baltijas Raku keramiku!”” (Lukaševičs, 2012: 110). Māksliniece Ilona Šauša 2012. gadā nodibināja biedrību „Baltic Raku” un turpina darbu pie zīmola *Baltic Raku* izveides (skat. 4. att.). Interesentiem ir iespēja iepazīties ar materiāliem un darbiem šajā tehnikā Daugavpils Māla mākslas centrā (Pošeiko, 2012: 132).

4. attēls. I. Šaušas veidotie mūzikas instrumenti rūdītās keramikas tehnikā (Foto: Ilona Šauša, 2013)

Izglītība ir kā viens no svarīgākajiem uzdevumiem, kas tiek veikts ikdienā. Lielākā daļa mākslinieku pašlaik strādā vai ir bijuši pedagogi dažādās izglītības iestādēs – bērnu zīmēšanas pulciņos, studijās, izglītības interešu centrā, bērnu mākslas skolā, mākslas un dizaina vidusskolā „Sauls skola”, Daugavpils Universitātē, kā arī vada privātas nodarbības bērniem un pieaugušajiem. Kopš 1999. gada DRMA rīko bērnu mākslas izstādes, uzskatot to kā vienu no svarīgākajām auditorijām, ar kuru strādājot, var saņemt gan prieku, gan patiesas emocijas, kā arī cerēt sagaidīt atgriezenisku rezultātu – atsaucību, izpratni, inteliģenci, toleranci nākotnē. 2011. un 2012. gadā tās pārtapa par daudz plašāka mēroga izstādēm „Rotaļlietas stāsts” (Folkmane, Skulte, 2012) un „Mana pils – Daugavpils”, kurā piedalījās pilsētas skolu bērni, kas noslēdzās Daugavpils pilsētas domē ar grafikas meistarklasi, kuras vadīšanā piedalījās pieredzējuši māksliniece Ināra Petrusēviča. Abu šo izstāžu darbi tika iekļauti zinātniski – pētnieciskā procesā, kura izpētes rezultāti lasāmi starptautiskās publikācijās (Folkmane, Skulte, 2012).

DRMA grupas izaugsmē nozīmīgs faktors ir pašu mākslinieku izglītības papildināšana dažādās nozarēs – daudzi no māksliniekiem grupas pastāvēšanas laikā studējuši un pabeiguši studijas LMA, Daugavpils Universitātē, Baltijas Starptautiskajā akadēmijā un ārzemēs, piedalījušies zinātniskās konferencēs kā klausītāji un lektori, sarakstījuši publikācijas, piedalījušiesursos un semināros, Eiropas projektos. 2004. gadā tika rīkots grupas brauciens uz Berlīni, lai apskatītu ASV vadošā mākslas muzeja MOMA izstādi, brauciena galvenais mērķis – iepazīties ar Rotko darbu oriģināliem (atbalsts no Daugavpils pilsētas domes), 2005. gadā – grupas brauciens uz Brīvdabas mākslas muzeju Pedvālē. Pēc mākslinieku lūguma tiek izsniegtas izziņas, atsauksmes, rekomendācijas māksliniekiem par piederību DRMA, mākslinieki izvīzīti Valsts nozīmes apbalvojumiem, stipendijām.

Svarīgi ir pieredzes rezultātā izveidojušies secinājumi par grupas popularizēšanu un tās kapacitātes attīstību, menedžmenta veidošanu, studijas mārketinga, menedžmenta un uzņēmējdarbības jomās, kas, cerams, pārtaps uzskatāmā rezultātā.

Secinājumi

Laiks un nosacījumi, kurā izveidojusies DRMA, atšķiras no iepriekšējo grupu „darbīgajiem” periodiem galvenokārt ar to, ka grupa dibināta neatkarīgā Latvijā un šajā mākslinieku grupā darbojas paaudze, kurā vairumam Daugavpils ir dzimtā pilsēta, vai kuri to sauc par savām mājām. Šo nosacījumu nebija iepriekšējām grupām. Mīlestības un patriotisma jūtas pret savu dzīves telpu ir spēcīgs dzenulis, kas ļauj pārvarēt dažāda rakstura grūtības. Daudziem māksla ir kā būtisks pašizteiksmes veids, kas caurstrāvots ar ideālismu un altruistisku darbošanos. Vēlēšanās popularizēt savas pilsētas un valsts kultūru devusi motivāciju organizācijas pastāvēšanai.

DRMA darbības laikā no 1998. līdz 2013. gadam realizētas dažādas ar mākslu saistītas aktivitātes, kas bagātinājušas un pozitīvi ietekmējušas kultūras dzīvi Daugavpilī, veicinājušas pilsētas un valsts atpazīstamību kultūras telpā. Vadošā loma šo procesu virzīšanā ir personībām, šajā laikā DRMA grupā tie ir tās vadītāji – Līga Čibule un Romualds Gibovskis.

Veiksmīgai mākslinieku grupas mērķu sasniegšanai nepieciešams pašvaldības un valsts morālais un materiālais atbalsts, kas palīdzētu risināt telpu, izglītības, mākslas procesu dokumentēšanas, darbu iepirkšanas jautājumus. Tikai dažādu institūciju veiksmīgas sadarbības rezultātā var radīt pievilcīgu un mūsdienīgu kultūras telpu valsts austrumu pierobežā.

Literatūra un avoti

1. Bankovskis, P. (2013). *Pašiem savi brīnumi*. Skatīts 01.07.2013. http://satori.lv/raksts/5815/Pasiem_savi_brinumi.
2. Daugavpils reģiona mākslinieku asociācijas arhīvs. (1998). *Statūti*.
3. Daugavpils reģiona mākslinieku asociācijas arhīvs. Zvejsalnieks, O. (1997). *Vēstule Daugavpils pilsētas domei*. Kopija.
4. Dodd, P. (2013). *Mark Rothko's homecoming*. Skatīts 28.04.2013. <http://www.ft.com/intl/cms/s/2/63bcb4f6-acf8-11e2-b27f-00144feabdc0.html#axzz2YZ256i8Y>.
5. Dzalbe, A. (1999). Mākslinieki kultūras izolācijas zonā Daugavpilī. *Literatūra un māksla Latvijā*, 21. oktobrī.
6. Folkmane, M., Gibovskis, R. (2012). *Daugavpils reģiona mākslinieku asociācijas katalogs 2012*, Daugavpils: Art Gi.
7. Folkmane, M., Skulte, I. (2012). Toy Story Updated: Representation Of The New Media As Game Elements In Children Stories and Drawings. (257-271). *Red. Małgorzata Sušvillo. Nauczyciel wczesnej edukacji - konteksty i wyzwania. Olsztyn*.
8. Folkmane, M., Skulte, I. (2012). Zīmes un nozīmes Daugavpils skolēnu dzimtajā pilsētas attēlojumos. *Māksla un mūzika kultūras diskursā. I Starptautiskās zinātniski praktiskās konferences materiāli*. (17-27). Rēzekne: Rēzeknes Augstskola.

9. Gravere, I. (2013). Daugavpils Young Artist's Group in the Context of a Common Motivation and the First Professional Art Exhibition in Daugavpils in the 70-ties of the 20th Century. *8th International Conference „Person. Color. Nature. Music.” Abstracts.* (9-11 p.). Daugavpils: Daugavpils University.
10. Jonāne, E. T. (2006). *Mākslas darbi top Daugavpils cietoksnī un skatītāju galvās.* Skatīts 05.06.2013. <http://dinaburgascietoksnis.lcb.lv/novosti.php?event=talak&b=1&lan=lv&id=13>.
11. Kilevica, L., Zaletilo, F. (2008). *Rotko Daugavpilī.* Daugavpils: Daugavpils pilsētas dome.
12. Liepa, V. (2005). *Gleznotājs Kārlis Mudelis.* Daugavpils: Daugavpils Universitātes akadēmiskais apgāds „Saule”.
13. Liepa, V. (2010). *Pagātnes portretējumi.* Daugavpils: Daugavpils Universitātes akadēmiskais apgāds „Saule”.
14. Lukaševičs, V. (2012). Daugavpils. *Lazdiņa red. Enciklopēdiska izdevums skolēniem Ausmas zeme.* (100-114). Rēzekne: Latgales druka.
15. Millersone, G. (2013). *Deviņu Rietumāustrālijas latviešu mākslinieku izstāde "Jauns vienādojums. 8+1" Talsos.* Skatīts 10.07.2013. <http://www.studija.lv/?parent=6514>.
16. Pošeiko, S. (2012). Ilūkste. *Lazdiņa red. Enciklopēdiska izdevums skolēniem Ausmas zeme.* (127-138). Rēzekne: Latgales druka.
17. Roswitha & Dieter Pentzek. Skatīts 15.05.2013. www.kuenstlerpaar-roswitha-dieter.de.
18. Vilčuka, I. (2008). Māksla Latgalē. (26-42). *Sast. Paukste, J., Rancāne, A., Salceviča, I., Vilčuka, I. Latgales kultūras darbinieki I.* Rīga: Jumava.
19. Zeile, P. (2004). *Osvalds Zvejsalnieks no Zvejsalām.* Rēzekne: Latgales kultūras centra izdevniecība.
20. Цыбульский, М. (2008). Знаки времени и нескончаемые игры со смыслами. *Бюллетень музея Марка Шагала.* (33-35 с.). Минск :«Рифтур».